

MEDENİYET VE KLASİK

KLASİĞİ
YENİDEN
DÜŞÜNMEK

MEDENİYET
VE
KLASİK

TARİH VE
KLASİK

DİN VE
FELSEFEDE
KLASİK
YORUMLAR

BATI
DÜŞÜNCE-BİLİMİ
VE KLASİK

KLASİK

40. Kitap

Medeniyet Araştırmaları 1

Medeniyet ve Klasik

Hazırlayanlar

Halit Özkan

Nurullah Ardıç

Alim Arlı

ISBN 978-975-8740-46-8

Birinci Basım Eylül 2007

Tasarım/Kapak Salih Pulcu

Baskı Cilt Elma Basım

KLASİK

Millet Cad. Gülsen Ap. 19/9 34300 Aksaray / İstanbul

Tel **0212. 520 66 41** Faks **0212. 520 74 00**

klasik@klasikyayinlari.com

www.klasikyayinlari.com

SUNUŞ

Bilim ve Sanat Vakfı tarafından düzenlenen *Klasığı Yeniden Düşünmek* başlıklı uluslararası sempozyum, pekçok yeni bakış ve yorumlamaya kapı aralamış bulunuyor. Kuruluşundan itibaren düzenlediği bilimsel toplantılar ve başta *Dîvan İlmî Araştırmalar* dergisi olmak üzere yaptığı yayınlarla Bilim ve Sanat Vakfı, klasik birikimi sürekli olarak ilgi alanında tutmuştur.

Sempozyumun konusunu teşkil eden *klasik* kavramının disiplinlerarası niteliğine uygun olarak tabii bilimlerden siyasete, iktisattan sanata, felsefeden dine kadar uzanan geniş bir yelpazedeki genç akademisyenlerden teşekkül eden Sempozyum Düzenleme Kurulu, dinamik bir çalışma ile klasik meselesinin tartışılabileceği ana eksenleri belirlemek ve konu etrafındaki ortak soruları katılımcıların dikkatine sunmak için büyük çaba harcadı.

Sempozyuma yurt içinden ve yurtdışından çok sayıda bildiri önerisi sunuldu. Bunlar arasında seçim yapmak, Düzenleme Kurulunun işini hayli zorlaştırdı. Böylesine geniş kapsamlı bir konunun gelecekte daha pek çok akademik toplantıya konu olacağı tesellisi ile, meselenin farklı disiplinlerdeki tezahürünü yansıtacak bildirilerin seçilmesine özen gösterildi. Sempozyum çerçevesine uymakla birlikte programa alınmayan çok sayıdaki tebliğ sahiplerine bu vesile ile teşekkür ederiz.

8-10 Ekim 2004 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen sempozyum boyunca, eş zamanlı dört oturum halinde yaklaşık 90 tebliğ sunuldu ve oturumlar, üç gün devam eden yoğun bir izleyici katılımıyla tamamlandı.

Sempozyumda sunulan bildirilerin sayı ve sayfa adedi bakımından teşkil ettiği yekûnun fazlalığı, bildiri kitabının yayım sürecini biraz geciktirmiş olmakla birlikte, bu büyük birikimin bir yayına dönüşmüş olması, klasik meselesi etrafında daha sonra yapılacak bilimsel faaliyetler için başlangıç teşkil etmesi bakımından önemlidir. Bildiri sayısının ve ilgili disiplinlerin çeşitliliği sebebiyle Sempozyum Düzenleme Kurulu, bildirilerin üç ana başlık altında tasnif edilerek yayınlanmasını uygun buldu. Bunların ilki 2006 yılında, *Sanat ve Klasik* başlığıyla yayınlanmıştı. Elinizdeki ikinci kitap *Medeniyet ve Klasik* ismini taşıyor. Bu serinin üçüncü ve son kitabı ise *İslam ve Klasik* başlığıyla yayına hazırlanıyor.

Klasik meselesinin en geniş biçimiyle tartışmaya açıldığı bu verimli akademik faaliyetin gerçekleşmesinde pekçok kimsenin değerli katkısı bulunuyor:

Öncelikle böyle büyük ve külfetli bir organizasyonun sorumluluğunu göğüsleyen ve her aşamada bütün imkanları seferber eden, ev sahibi Bilim ve Sanat Vakfı'nın başta Vakıf Başkanı Sayın Dr. Mustafa Özel olmak üzere saygıdeğer Yönetim Kurulu üyeleri için elinizdeki bu kitap, ümit ederim ki en içten teşekkürü ifa etmektedir. Ayrıca maddi katkılarıyla sempozyuma destek veren Eminönü Belediyesine, Belediye Başkanı sayın Nevzat Er'in şahsında şükranlarımızı ifade etmek istiyorum.

Bilim ve Sanat Vakfı bünyesinde faaliyet gösteren Medeniyet Araştırmaları Merkezi'nin gayretli ve fedakar gönüllüleri olmadan, böyle bir sempozyumun alt yapısının kurulması kolay olmazdı. Ayrıca bu büyük organizasyonun başarıyla tamamlanmasında önemli payı olan Sempozyum Düzenleme Kurulunun değerli üyeleri Dr. Mustafa Özel, Ahmet Okumuş, Dr. Hızır Murat Köse, Dr. Burhan Köroğlu, Doç. Dr. Fazıl Önder Sönmez, Doç. Dr. Coşkun Çakır, Dr. Aziz Doğanay, Dr. Lokman Gündüz ve Yunus Uğur'a teşekkür etmek benim için vazgeçilmez bir görev.

Sempozyumun her türlü teknik ve hizmet donanımını kusursuz bir çalışma ile düzenleyen başta Akif Demirci ve Faruk Deniz olmak üzere Bilim ve Sanat Vakfı'nın değerli yönetici ve çalışanlarına ne kadar teşekkür edilse azdır.

Sempozyuma ilişkin basılı malzemenin estetik yükünü başarıyla omuzlayan ve şimdi de bildiriler kitabının düzenlemesini yapan Salih Pulcu ve Hayat Ajans çalışanları, sempozyumun görselleşmesindeki önemli payları sebebiyle burada şükranla anılmayı hak ediyor.

Son olarak, sempozyum sırasında katılımcılara dağıtılan bildiri özetleri kitabı ve elinizdeki ikinci bildiri kitabının yayına hazırlanmasındaki katkıları için Mehmet Cüneyt Kaya, Nurullah Ardıç, Alim Arlı ve Dr. Halit Özkan'a müteşekkirim.

Klasik meselesi etrafındaki bu kapsamlı çalışmanın, aynı konuda müteakiben yapılacak daha ileri çalışmalar için cesaretlendirici bir başlangıç oluşturması en büyük temennimiz.

Saygılarımızla.

Dr. Sami Erdem

Sempozyum Koordinatörü

KLASİĞİ YENİDEN DÜŞÜNMEK SEMPOZYUMU AÇILIŞ KONUŞMASI

Sayın Misafirler,

Bilim ve Sanat Vakfı Medeniyet Araştırmaları Merkezi'nin düzenlediği "Klasığı Yeniden Düşünmek" başlıklı uluslararası sempozyuma hoş geldiniz.

Sempozyumumuza "uluslararası" yerine "medeniyetlerarası" sıfatı daha uygun düşerdi. *Ulus* kavramı, birkaç yüzyıllık serüvenini tamamlamışa benziyor. Dünya sistemimizin merkezinde uluslar yerlerini ulus-üstü yapılarla bırakırken, çevre bölgelerde yukarı ve aşağı doğru arayışlar hummalı bir biçimde devam ediyor. Afganistan'dan Irak'a kadar Batı Asya'daki gelişmelerin ve Türkiye'nin kırk yıllık AB serüveninin kritik bir noktaya gelmesi bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Avrupa ya kendi minnacık kıtasına hapsolup Amerikan militarizmini protesto ile gün sayacak ya da gerçek bir düşünsel/politik dönüşüm yaşayıp Türkiye ve Rusya üzerinden Asya'ya uzanacaktır. Türkiye ya Asya derinliğine doğru jeokültürel bütünleşme yaşayıp zinde bir zihin ve ruhla Avrupa'ya girecek ya da Avrupa'ya doğru küçülerek yaşlı Beyaz Adam'ın yeniden Asya'ya geçişinin asma köprüsü olacaktır. Belki bunların ikisi de olmayacak, minnacık dünyamız nükleer silahlara sahip muhteris çetelerin meydan kavgasında kozmik yaşamını tamamlayıp bir kenara çekilecektir. İşte böyle bir uğrakta, medyada bütün ilgi Türkiye ile AB arasındaki ekonomik ve siyasî ilişkilere yoğunlaşmışken, BSV olarak klasikler meselesini ele alıyoruz. Bilim ve toplumbilim klasikleri, felsefe klasikleri, ilahiyat klasikleri, sanat ve edebiyat klasikleri... İnanyoruz ki, insanlığın kurtuluş reçetesi, klasik kitapların sayfalarında, klasik yapıların sütunlarında ve klasik musikinin nağmelerindedir.

Sadece Türk toplumu olarak değil, bütün Müslüman toplumlar olarak tarihteki üçüncü büyük yüzleşmeyi yaşıyoruz.

1. Birincisi, bundan 1200-1300 yıl kadar önce, klasik Yunan ve İran medeniyetleriyle yüzleşmemizdi. İslâm toplumu evrilirken, iki köklü düşün-

ce, sanat ve yönetim geleneğiyle karşı karşıya geldi. Bu yüzleşmeden, insanlık tarihinde kendine özgü, farklı bir düşünür tipi olan *âlim* çıktı. Asya medeniyetleri daha önce *şaman*, *brahman*, *mandarin* gibi özgün tipler üretmişti. Yunan medeniyetinin bu bağlamda katkısı *filozof* oldu. Yahudi-Hıristiyan geleneği bizi *haham* (*rabbî*) ve *rahiple* tanıştırdı. Âlim bütün bunlardan farklı olarak, Müslüman bireyin hem ontolojik güvenliğini sağlayan hem de ona örgütlü siyasî toplum (devlet) karşısında özgürlük alanı açan, mücadelecî-düşünürdür.

2. İkinci yüzleşme, yükselen Batı medeniyeti ile, siyasî bir dille söylersek, Emperyalizm ile yüzleşmemiz oldu. Âlim püredib geri çekilip yerini *münevver* bıraktı. Münevver, yani tenvir edilen, aydınlanan. Işığı kendi dışından gelen; kendi dışından, yani Avrupa'dan. Kant, Aydınlanma'yı "kişinin, kendi cesaretsizliği yüzünden yol açtığı bir sabavet (çocukluk, rüşdüne ermeme!) durumundan kurtuluş" olarak tanımlıyor ve *Sapere aude!* diye haykırıyordu: *Aklını kullanmaya cür'et et!* Münevver, kendi aklını değil, Avrupalının yani bir başkasının, kendinden üstün gördüğü bir insanın aklını kullanmayı aydınlanma sandı. Avrupa klasiklerine yaklaşımı hep bu çerçevede ve bu psikoloji içinde oldu. Avrupa akıl deposuydu, ışık kaynağıydı. Ne yapıp edip, bu aydınlık hazineyi ülkemize taşımalıydık! Nitekim, bilebildiğimiz kadarıyla, BSV'nin bu sempozyumu son 50 yıldaki üçüncü klasikler sempozyumudur. 1976 ve 77 yıllarında Suat Sinanoğlu yönetiminde, Ankara Üniversitesi Klasik Çağ Araştırmaları Kurumu tarafından sırasıyla "Klasik Çağ Düşüncesi ve Çağdaş Kültür" ve "Klasik Düşünce ve Türkiye" başlıklı iki sempozyum düzenlendi. Sempozyumlarda Sayın Sinanoğlu "Gelenek noktada Batı uygarlığı içinde tümüyle yer almaktan başka bir yol olmadığını, bu yolun da Batının klasik çağ düşüncesini anlamaktan geçtiğini" belirtiyordu.

3. Şimdi üçüncü yüzleşme evresindeyiz. Avrupa ve topyekûn Batı medeniyeti derin bir kriz içindedir. Endüstriyel-teknolojik devrimler ne bireyi özgürleştirdi ne toplumların güvenliğini sağladı. İnsanlık tarihinin en yıkıcı savaşları 20. yüzyılda gerçekleşti. 21. yüzyıl ise Büyük Nükleer Terör korkusuyla başladı. İnsanlık, tarihte ilk defa topyekûn yok olma tehdidiyle yüz yüzedir. Bunu gerçekleştiren Avrupa aklına ne Avrupa'da, ne onun uzantısı olan Amerika'da ne de başka yerde güven kaldı. Modern medeniyet bütünüyle bir intiharın eşiğindedir.

Klasikler, intihar ilacıdır. Adına ister aydın, ister âlim, ister filozof diyelim; ister onun için yeni bir kelime icat edelim, çağdaş düşünürün ilk gö-

revi *kelimelere şifa vermek* olmalıdır. Güvenli bir toplum için, güvenilir bir dile muhtacız. *Serbest piyasa ekonomisi* diyoruz, 500 şirket dünya üretiminin üçte birini gerçekleştiriyor. *Demokrasi* diyoruz, ama dünya nüfusunun onda sekizi diktatöryel rejimler altında yaşıyor; onda ikisi ise medyatik manipülasyona maruz kalmış durumda. *Sivil toplum* diyoruz, bunların hiç biri klasik cemaat yapılarının sağlamlığına sahip değil; üstelik bir kısmı ekonomik tekellerle ve devletlerle işbirliği içinde. *İnsan hakları* diyoruz, bunlarla sadece dünya nüfusunun onda birini oluşturan Avro-Amerikalı beyaz insanların haklarını kastediyoruz.

Bilim ve Sanat Vakfı'nın *Klasikler* meselesini yeniden gündeme getirmesi bu bakımdan sıradan bir entelektüel tecessüs değil, varoluş sancısı çeken bir topluluğun şifa arayışıdır. Elbette insan zihni açık uçludur ve her şeyin çaresi geçmişte değildir. Ancak, insan türünün insanca yaşamaya ilişkin geçmişte cevabını bulamadığı herhangi bir meselenin gelecekte cevabını bulabileceği de şüphelidir. Akıl ile Gelenek *bu yolda* el ele vermek zorundadır. Hiçbir *doğru*, sadece bizim şu anki akıl yürütmemizin eseri olamaz. Hiçbir *güzel*, sadece şu anki estetik anlayışımızdan çıkarılamaz.

Doğru ve Güzel, izi sürülebilir değerlerdir. İzi sürülebilir ve geliştirilebilir süreçler. Klasikler, bu sürecin solmayan çiçekleridir. İster mimarîde ister felsefede olsun, klasik bir eserin temel kriterleri vardır:

- a. Felsefi yahut fikrî derinlik.
- b. Taklit edilebilir nitelikte özgün içerik.
- c. Kendinden sonraki olaylar/gelişmeler üzerinde etki.
- d. Sonraki düşünürler/sanatçılar üzerinde etki.
- e. Bir düşünce veya duygu kategorisinin timsali olmak.
- f. Evrensel takdire layık olmak.

Sanat veya düşüncenin birçok alanından örnekler verilebilir, ama ben toplumbilim tarihinden bir örnekle yetineyim. Bana göre toplumbiliminin (sadece sosyoloji demek istemiyorum; sosyoloji, ekonomi, siyaset bilimi, hatta tarihten oluşan topyekûn toplumbilim!) üç ana klasik eseri *Mukaddime*, *Kapital*, *Ekonomi ve Toplum*'dur.

İbn Haldun 14. yüzyılda "toplum olaylarının da tıpkı tabiat olayları gibi 'soyutlanarak incelenebilir' olgular olduğunu ve bunların yasalarının keşfedilebileceğini" ileri sürdü. Keşfettiği en önemli yasa, *asabiye* yasasıydı. Ne var ki, bu yasa ancak birkaç nesil sürebilen siyasî varlıkların (küçük beylik ve krallıkların) yükseliş ve düşüşünü açıklayabiliyordu.

Karl Marx, daha kapsamlı bir yasa keşfetti: *çatışma*. İnsan toplumları ilkelik aşamasından sonra hep, aralarında çıkar çatışması bulunan sınıflar halinde yaşadılar. Bu, toplumsal evrimin temel yasasıydı.

Max Weber, çatışma yasasını kabul ediyor, fakat çatışmaya rağmen insan toplumunun varlığını sürdürebilme hikmetini *meşruiyet* yasasında buluyordu. Çıkar farklılıklarına rağmen, insanların az çok meşru kabul ettiği sosyopolitik düzenler kurulabildiği için toplumsal hayat sürebiliyordu.

Ayrıntılarda bu üç düşünürden daha doğru düşünen, daha haklı öngörülerde bulunan başka birçok yazar gelip geçmiş olsa da, toplumbilimde bu üç klasiğin pabucunu dama atamamışlardır. Nihayet özgün bir tanıma ulaşabildik: *Klasik*, pabucu dama atılamayandır.

Konuşmamı bir mesel ile bağlamak istiyorum. Biraz sonraki açılış oturumunu yönetecek olan değerli ilim ve fikir adamı Mehmet Akif Aydın geçenlerde ailece bir umre ziyareti yaptı. Medine'ye vardıklarında, 10 yaşındaki oğlu Bilgehan –deyim yerindeyse- huysuzlanır. “Ben bu şehri hiç sevmedim; gidelim buradan!” demeye başlar. Herkes şaşkınlık içindedir. “Oğlum, burası Peygamber Efendimizin ve ashabının yaşadığı şehir; biz de onları ziyarete geldik. Medine'ye, Mekke'ye gitmeyi en çok isteyen sen değil miydin?” Çocuğun cevabı, büyüklerin kavrayış gücünü zorlayacak niteliktedir: “Ben *Çağrı* filminin Medine'sini istiyorum!”

Evet, 100'e yakın değerli ilim adamıyla üç gün boyunca *Çağrı* filminin Medine'sini, Platon'un Atina'sını, Sinan'ın İstanbul ve Edirne'sini arayacağız. Bu arayışın bize ve insanlığa şifa olmasını diliyorum.

Mustafa Özel

BSV Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

Klasığı Yeniden Düşünmek

Why the Classics Today? Lessons from Gadamer Fred DALLMAYR	3
Medeniyetler Arası Etkileşim ve Klasikler Ahmet DAVUTOĞLU	15
Normatifliğin ve Tarihselliğin Diyalektiği Burhanettin TATAR	35
Bir Klasik, Nasıl Klasik Olur? Klasiklerin Anlam ve İşlevi Üzerine İbrahim KALIN	47

Medeniyet ve Klasik

Spengler ve Tanpınar'da İnsan ve Zaman Tasavvuru Fatih BAYRAM	57
Sezai Karakoç'un Medeniyet Tasarımında Klasik Vurgusu Ahmet ALBAYRAK	67
Klasik Metinlerin Yeniden İnşası: Tasavvufi Metinlerin Postmodern Romanda İnşası Örneği Sezai COŞKUN	91
Hegel Reading Rumi: The Limitations of a System Klas GRINELL	103
Neden Klasiklerimiz Yok? D. Mehmet DOĞAN	119
Bulgarian Translations of Omar Khayam Yordanka BIBINA	145

**Şark-İslâm Klasikleri Tercümelere Hakkında
Bazı Gözlemler -Osmanlı Sahası-**

Abdurrahman ACAR 169

**Şark Klasiklerinden Attar'ın *Pendnâme*'sinin
Türk Halk İnanışlarına Etkisi**

Alim YILDIZ 177

Din ve Felsefede Klasik Yorumlar

Klasikler Nasıl ve Niçin Okunmalı?

Ali DURUSOY 189

**Some Classics of Islamic Philosophy and
Their Reception in the Western World**

Jules JANSENS 197

**At the Mercy of the Translator:
Reading Plato's *Dialogues* in Translation**

Geoff S. BOWE 215

İbn Rüşd'ün Eflatun'un *Devlet*'ini Okuyuş Tarzı

Fatih TOKTAŞ 225

**Klasik Bir Eser Okuyucusu ve Şârih Olarak
İbn Rüşd**

Atilla ARKAN 239

**Bir Din Felsefesi Modern-Klasîği: John Hick'in
An Interpretation of Religion Adlı Eseri**

Rıfat ATAY 249

**Thomas Aquinas'ın *Summa Theologiae*'sı:
Bir Ders Kitabı**

Rahim ACAR 259

**Religion of the Hebrews in Eusebius:
A Comparison Between Church History
and Preparation for the Gospel**

Betül AVCI 267

Tarih ve Klasik

İlk Türk Klasîği Olarak Göktürk Yazıtları

Serkan ŞEN 281

**Tarih Usulüne Dair Kadim Bir Risale:
Kâfiyeci'nin *el-Muhtasar fî İlmi't-Târîh*'i**

Kasım ŞULUL 287

Osmanlı Tarih yazımında "Klasik Dönem"

Oktay ÖZEL 319

Klasik İktisat Düşüncesi ve Osmanlılar	
Coşkun ÇAKIR	339
“Ancients, Moderns, Ottomans, Romans, Turks, Greeks and Hellenes”: The Classical Canon and Communal Identity in Turn of the 18th Century Ottoman Empire	
Karen Alexandra LEAL	353
Bir Klasik’in Yorumlanarak Aktarımı: İbn Haldun’un <i>Mukaddime</i>’sinin Osmanlı Dönemi Türkçe Tercümesi	
Yavuz YILDIRIM	383
 <i>Batı Düşünce-Bilimi ve Klasik</i>	
Uluslararası Hukukun Babası ve Bir Klasik Olarak Grotius	
Berdal ARAL	399
Canonization of Marx, Weber and Durkheim as a Social and Historical Process	
Cenk SARAÇOĞLU	417
Classical Liberal Reflections on the Contemporary Issues of Religion and Politics	
Mehmet Fevzi BİLGİN	431
The Western Ideal of the Classical and the Paradox of a World Civilization in our Time	
Leo J. MAHONEY	451
Klasikleşmiş Bir Akım Olarak Yeniçağ Biliminin Tabiat Anlayışı	
Fazıl Önder SÖNMEZ	461

Dialogue and Dialectic: Eight Hermeneutical Studies on Plato (New Haven, CT: Yale University Press, 1980); *Hegel's Dialectic: Five Hermeneutical Studies* (New Haven, CT: Yale University Press, 1976); *Idee und Zahl: Studien zur platonischen Philosophie* (Heidelberg: Winter, 1968); *Um die Begriffswelt der Vorsokratiker* (Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1968).

- 11 For a list of Gadamer's announced classes and lectures at German universities, from 1929 to 1985, see Grondin, *Hans-Georg Gadamer*, pp. 366-380.
- 12 Rüdiger Bubner, "Laudatio auf Hans-Georg Gadamer," *Sinn und Form*, vol. 49 (1997), pp. 8; cited in Grondin, *Hans-Georg Gadamer*, pp. 302.
- 13 Gadamer, *Truth and Method*, pp. 200, 579.
- 14 Grondin, *Hans-Georg Gadamer*, pp. 217-218, 224; Bubner, "Laudatio auf Hans-Georg Gadamer," *Sinn und Form*, pp. 11-12.
- 15 Compare in this context Asma Afsaruddin, *Excellence and Precedence: Medieval Islamic Discourse on Legitimate Leadership* (Leiden/Boston: Brill, 2002).
- 16 William Theodore de Bary, *Neo-Confucian Orthodoxy and the Learning of the Mind-and-Heart* (New York: Columbia University Press, 1981), pp. 14, 57.
- 17 De Bary, *Neo-Confucian Orthodoxy*, pp. 15, 24, 28-29. For the statements of Ch'eng I, de Bary refers to the latter's texts *I-chuan* and *Chin-ssu*.
- 18 William Theodore de Bary, "Why Confucius Now?" in Daniel A. Bell and Hahn Chaibong, eds., *Confucianism for the Modern World* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2003), pp. 365, 368, 370. On the contemporary relevance of Chinese and Western classics compare also G.E.R. Lloyd, *Ancient Worlds, Modern Reflections* (Oxford, UK: Oxford University Press, 2004); and Zhang Longxi, "The Relevance of Antiquity," in *Ex/Change*, No. 10 (July 2004), pp. 12-17.

Özet

Niçin Bugün Klasik?: Gadamer'den Dersler

Bizler, çabucak gelip geçen bereketsiz bir çağda yaşıyoruz; bazı insanlara göre, zamanımız "ileriye doğru hızlandırılmış" biçimde akıyor. Bu durumda bizim derhal, hafıza kaybına ve çabucak demode olmaya karşı koyabilen yol gösterici işaret taşları aramamız gerekmektedir. İşte bu anlamda, o önemli işaret taşları "klasikler"dir. Gadamer'in öğrettiklerine itimat ederek, hem "klasik" ile neyi kastettiğimizi hem de niçin bilhassa bugün önemli olduklarını göstermek istiyorum. Gadamer'e göre, klasikler zaman ve mekânın dışında değildiler; daha doğrusu insan hayatı için, her zaman ve mekâna münasip düşen kavrayış ve açıklamalar sunarlar. Bu sayede daima "güncel"dirler. Tebliğde işaret edeceğim üzere, Gadamer sadece klasikler ve onların anlamı "hakkında" yazmamıştır ve fakat onların bizatihi kendi hayatı ve pedagojik çabalarıyla olan münasebetini de gözler önüne sermiştir. Ona göre klasikleri öğretmek, çabucak gelip geçen bir çağın hafıza kaybına karşı bir siper yahut sınımlacak bir kale vazifesi görmüştür. Burada sonuç olarak da, diğer kültürlerle birtakım paralelliklere dikkat çekilecektir.

Why the Classics Today? Lessons from Gadamer

Fred DALLMAYR

Prof. Dr., University of Notre Dame / Indiana - ABD

We live in a fast-paced age; in fact, the pace of change—at least in the so-called “advanced” societies—seems to be constantly increasing. Technological innovations greeted as unheard-of breakthroughs only a few decades ago are briskly overturned and rendered obsolete by newer inventions of still more staggering magnitude. Using the parlance of video tapes, some observers have described our age as moving in “fast-forward.” The question which remains to be pondered, however, is whether speed is an adequate gauge for the quality of human life. Clearly, no matter how germane to certain technical developments, fastness by itself does not adequately capture the peculiar rhythm of a life well lived. Actually, many things in life—perhaps the most important ones—require not speed but slowness and patience: the slow patience of allowing understanding to mature, relationships to grow, and good dispositions to take hold. Nature’s own rhythm here gives us a cue: a rhythm which, unhurriedly, follows the sequence of seasons and permits trees to grow and flowers to blossom at their own pace. How could human life be radically different—given its embeddedness in the cycle of birth and death, a cycle spread out into the seasons or so-called “ages of man” (infancy, adulthood, old age)?

In the field of education, the sequence of human “ages” is reflected in the relation between teacher and student—a relationship which, in past centuries, was a close and intimate bond of apprenticeship (paradigmatically captured in the Indian formula of “*guru-shishya-parampara*”). In this relation, the teacher transmitted to the student not only information but rather the continuity of a tradition of learning, the fruits of the slow labor of intellectual and moral seasoning (far removed from clever dexterity).¹ A short label for these ripened or seasoned fruits of learning are “the classics,” and in this sense everyone of the major cultural traditions on earth can boast a storehouse of

“classical” texts and insights. What needs to be remembered, however, is that “classics” is not simply a synonym for oldness or for wisdom construed in the past tense. Treated in this manner, the classics would be a pastime reserved only for teachers and older people—which would vitiate the need for continuity. In order to serve this need, classical teachings have to be able to speak also to students or young people, that is, to people caught up in innovative changes and forced to confront the trials and tribulations of their own generation. In the following I shall try to clarify the meaning of the phrase “the classics,” using as my chief guide or mentor the German philosopher Hans-Georg Gadamer. Combatting antiquarian leanings or the tendency to reduce the classics to museum pieces, Gadamer in his writings has eloquently accentuated the continual “timeliness” of classical teachings, that is, their location in *every* time rather than outside of time or in a particular time frame (that of antiquity). In addition to writing “about” their meaning, Gadamer has also been an exemplary teacher of the classics, demonstrating their relevance particularly in our “fast-forward” age. I shall proceed from the semantic to the practical-contemporary level, and conclude with a few comparative observations.

Gadamer and the Meaning of the Classics

In Gadamer’s magisterial work, *Truth and Method*, the topic of the classics surfaces in a somewhat unexpected context: namely, in the course of his discussion of “hermeneutics” and of the “effectiveness” of historical experience. “Hermeneutics,” at this point, means basically the insertion of human understanding in an interpretive learning process, while “effectiveness” refers to the temporal quality of such understanding, its mediating role between past and future. As can be seen, Gadamer immediately distances the topic from its customary or familiar frames of reference: especially from an archaeological study of antiquity, but also from a narrowly “historicist” treatment which, insisting on rigid periodization, assigns the classics to a specific historical period (that of ancient history). As he notes, such modes of construal have indeed become prominent in modern Western history, especially during the age of Romanticism and the ensuing rise of historical consciousness (epitomized by “historicism”). As a result of these construals, the notion of the classics or “the classical” was reduced either to a mere stylistic genre or else to the label for an admired, but hopelessly bygone era. Consequently pursued, Gadamer complains, the classical turns into the name for “a phase of historical development,” but a place devoid of lasting significance. More sharply put: the “historicization” of the concept amounts to its complete “uprooting” or “deracination” (*Entwurzelung*) and hence to its sidelining facilitating amnesia.²

In Gadamer’s presentation, this misconstrual of the concept was not al-

ways prevalent in Western history, and it may give way again to a better understanding in our time. Especially during the Baroque age and certain peak moments of German “classicism,” a different conception still held sway. In Gadamer’s words: “The concept of classical antiquity and of ‘the classical’ which dominated pedagogical thought particularly in the days of German ‘classicism,’ combined both a normative and a temporal-historical dimension.” This combination or mediation was still clearly present in the writings of Johann Gottfried Herder who was able to link historical sensitivity with normative-philosophical standards and concerns. Despite a certain tendency to privilege historical development, a similar combination was still operative in Hegel’s aesthetic philosophy—as is evident in his definition of the classical as that “which is significant in itself and hence also self-interpretive” (or self-reflective). On a practical-pedagogical level, this normative and pre-historicist view served as a cornerstone in the curriculum of the classical secondary school system in Germany (known as “*humanistisches Gymnasium*”) and of programs of “liberal” education (or education in the classical “liberal arts”) elsewhere. During the first part of the twentieth century, despite formidable obstacles, a slow resurgence of the older conception was noticeable—especially due to scholars like Werner Jaeger and other representatives of “classical philology.” “It was symptomatic of a renewed historical self-criticism,” Gadamer remarks, “that, after the First World War, classical philology started to re-examine itself under the banner of a ‘new humanism’ and hesitantly acknowledged again the combination of normative and historical elements in ‘the classical.’” Unavoidably, such a restored humanism shared with the older humanist tradition the awareness of its “direct and exacting commitment to an exemplary model”—a model which “as something past, is unattainable and yet always present.”³

For Gadamer, the recovery of the normative or exemplary dimension is crucial for grasping the proper significance of “the classical.” Yet, care must be taken not to misconstrue this recovery by lapsing into the opposite tendency. Although sharply critical of historicism and its consignment of the classical example to a limited period, Gadamer is equally reluctant to elevate normativity into a sphere beyond time and space—which would rob it of its concrete “effectiveness.” In good Aristotelian (and Hegelian) fashion, he pleads for the combination and mediation of “is” and “ought,” of temporal and normative dimensions—in such a manner that the temporal remains impregnated with a qualitative potential. As he writes pointedly: “The classical is a truly historical category precisely by virtue of the fact that it is more than the mere name for an epoch or historical style but at the same time refuses to evaporate into a super- or extra-historical norm.” Seen in this manner, the classical does not merely designate some particular historical phenomena, but rather signifies “an exemplary mode of being historical or temporal: na-

Klasikler meselesinin yeniden gündeme getirilmesi sıradan bir entelektüel tecessüs değil, varoluş sancısı çeken bir topluluğun şifa arayışıdır. Elbette insan zihni açık uçludur ve her şeyin çaresi geçmişte değildir. Ancak, insan türünün insanca yaşamaya ilişkin geçmişte cevabını bulamadığı herhangi bir meselenin gelecekte cevabını bulabileceği de şüphelidir. Akıl ile Gelenek bu yolda el ele vermek zorundadır. Hiçbir doğru, sadece bizim şu anki akıl yürütmemizin eseri olamaz. Hiçbir güzel, sadece şu anki estetik anlayışımızdan çıkarılamaz. Doğru ve Güzel, izi sürülebilir değerlerdir. İzi sürülebilir ve geliştirilebilir süreçler. Klasikler, bu sürecin solmayan çiçekleridir.

ISBN 978-975-8740-46-8

9 789758 740468